

Stockholms kommun

registrator.utbildning@stockholm.se

Rektorn vid Spånga grundskola

madelen.kling@stockholm.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn i Spånga grundskola
i Stockholms kommun

Tillsyn i Spånga grundskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Stockholms kommun under 2013.

Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Spånga gymnasium, grundskolan besöktes av Skolinspektionen den 7 och den 8 november 2013.

Fakta om skolan

Spånga grundskola ligger i kommundelen Spånga i Stockholms kommun. Skolan innefattar grundskola årskurserna 7-9. Vid tillsynstillfället har skolan totalt 414 elever. Skolledningen består av rektor och biträdande rektor. Skolans lärare är indelade i tre arbetslag som leds av en utvecklingsledare. Utvecklingsledarna bildar tillsammans med skolledningen skolans ledningsgrupp. Grundskolan delar lokaler med Spånga gymnasium.

Kunskapsresultat

Av Skolverkets statistik framkommer att det genomsnittliga meritvärdet för årskurs 9 vårterminen 2013 var 247 poäng, jämfört med 213 poäng för riket. Under de senaste fem åren har meritvärdet varierat mellan 221 som lägst (år 2010) och 247 som högst (år 2013). Andelen elever i årskurs 9 som nådde kunskapskraven i alla ämnen år 2013 var 89 procent. Motsvarande siffra i riket var 77 procent. Under de fem senaste åren har andelen elever som nått målen/kunskapskraven i samtliga ämnen varierat mellan 73 procent som lägst (år 2010) och 91 procent som högst (år 2012).

År 2013 var 96 procent av eleverna behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram (i riket 88 procent), 96 procent till estetiskt program (i riket 87 procent), 95 procent till ekonomiskt, humanistiskt och samhällsvetenskapsprogram (i riket 85 procent) samt 95 procent till naturvetenskapligt och tekniskt program (i riket 83 procent).

Helhetsbedömning

Tillsynen av Spånga grundskola visar att eleverna ges goda förutsättningar att nå målen för utbildningen. Skolans genomsnittliga meritvärde 2013 var högre än rikets och har dessutom förbättrats kontinuerligt de senaste fem åren. Även andelen elever i årskurs 9 som nådde kunskapskraven i alla ämnen 2013 var högre än i riket och så var även andelen behöriga till gymnasieskolan. Skolan har ett fungerande kvalitetsarbete och följer regelbundet upp och utvärderar kunskapsresultaten och insatta åtgärder för att kunna identifiera vad som är framgångsfaktorer och vad som inte har fungerat. I detta kvalitetsarbete har skolan bland annat identifierat skillnader i betyg mellan flickor och pojkar och fokuserar nu på att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra hela skolans arbete.

Skolans rutiner runt särskilt stöd fungerar väl och rektorn uppger att de elever som är i behov av särskilt stöd får det. Däremot måste åtgärdsprogrammen förbättras och ange konkreta åtgärder för eleverna samt hur de vidtagna åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Detta för att skolan i ännu större omfattning ska kunna använda åtgärdsprogrammen som effektiva redskap för de elever som är i behov av särskilt stöd. Även de elever i skolan som lätt når kunskapskraven behöver få stöd och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Vidare måste eleverna få utökade möjligheter till inflytande över utbildningen, såväl i planeringen som på lektionerna, för att känna delaktighet i sin utbildning.

Spånga grundskolas värdegrundsarbete behöver förbättras och analyseras för att skapa en god lärandemiljö för samtliga elever. Skolledningen uppger att studieron är ett prioriterat arbete och att den har förändrats till det bättre och vid Skolinspektionens verksamhetsbesök upplevdes lektionerna som lugna. Många elever upplever dock fortfarande att arbetsron brister och att detta påverkar deras möjlighet att arbeta. De flesta elever känner sig trygga, men en del är rädda för andra elever och vuxna på skolan och det framkommer av dokument och intervjuer att det finns problem med så kallade "skojbråk" mellan elever på skolan som upplevs som kränkande samt kränkningar på internet. Eleverna uppger att lärarna reagerar olika vid dessa situationer och skolan måste diskutera värdegrundsfrågor för att få en samsyn.

Mot bakgrund av att studiemiljön på Spånga grundskola inte alltid präglas av trygghet och studiero är det särskilt angeläget att elevhälsans kompetenser används och organiseras på ett sådant sätt att den ges förutsättningar att uppfylla funktionen att dels vara förebyggande och hälsofrämjande, dels stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Vid tillsynstillfället är det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på skolan eftersatt och behöver åtgärdas.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 3 mars 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att de ska nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 285) anges att även elever som lätt når kunskapskraven har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Lärarna uppger under intervjun att det finns elever som de upplever som understimulerade och som skulle behöva större utmaningar i undervisningen för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Vid intervjuerna berättar eleverna att i vissa ämnen vill lärarna alltid att man ska arbeta i samma takt. Det är endast i enstaka ämnen som det finns möjligheter till extrauppgifter om man vill nå längre och som exempel nämns matematik och engelska. Elevernas uppgifter bekräftas i Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 9 i vilken nästan 40 procent av de svarande eleverna uppger att de får för lite utmanade arbetsuppgifter i skolan. I Skolinspektionens enkäter till vårdnadshavarna uppger 45 procent av de svarande att de anser att det stämmer ganska bra att deras barn behöver mer utmaningar i skolan. Rektorn är medveten om att det finns elever som behöver ytterligare utmaningar och menar att det är ett arbete som behöver förstärkas i skolan.

Utredningen visar att det finns brister i hur skolan arbetar med att ge stimulans för att elever ska kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 3 § skollagen, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekad ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete krävs från skolans sida.

I intervjuerna uppger eleverna att det varierar i vilken grad de får vara med och bestämma över undervisningen. I en del ämnen, till exempel idrott och svenska, finns det större möjligheter till inflytande och lärarna tar emot förslag från eleverna vad gäller lektionsinnehåll och redovisningssätt. I de flesta ämnen gör dock lärarna planeringen på egen hand och presenterar den därefter för eleverna som inte har någon möjlighet till påverkan. Denna bild bestyrks av Skolinspektionens enkät i vilken 74 procent av de svarande eleverna uppger att det bara är lärarna som bestämmer vad man ska arbeta med på lektionerna. Vid lärarintervjun framkommer att det varierar i vilken grad eleverna har inflytande över undervisningen. En del lärare bjuder in eleverna att delta i lektionsplaneringen, till exempel i svenskan. Det kan också enligt lärarna variera mellan olika klasser, eftersom det finns en del klasser som är stökigare och där det är svårare att ge eget ansvar till eleverna över planeringarna. Det krävs enligt de intervjuade lärarna strikta och färdigställda lektionsförslag för att undervisningen ska fungera och därför är det svårt att bjuda in till inflytande över undervisningens innehåll. Lärarna berättar också att skolan är med i det så kallade PRIO-projektet som bland annat går ut på att lärarna ska göra gemensamma lektionsplaneringar. Detta arbete upplevs som positivt på många sätt, men har också gjort att det blivit mer styrt uppifrån och svårare att bjuda in eleverna att delta i planeringen av undervisningen.

Rektorn berättar att elevinflytande är ett prioriterat område för skolledningen och något som de ständigt diskuterar med personalen. Skolledningen vet dock att graden av inflytande varierar mellan olika lärare på skolan och att diskussionerna runt detta måste fortsätta.

Utredningen visar att det finns brister gällande elevers reella inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vidta konkreta åtgärder för att se till att ordningsreglerna följs för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero.
- Se till att det vid skolan genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Motivering

Studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. En del i skolans arbete med trygghet och studiero är att upprätta, tillämpa och följa upp skolans ordningsregler. Rektor och lärare får även vidta de omedelbara åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende.

Spånga grundskola har ordningsregler som är framtagna under medverkan av eleverna. I intervjuer med såväl elever som lärare framkommer dock att det varierar mellan hur lärarna och eleverna tillämpar och efterföljer dessa regler. Detta bekräftas av Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen där 36 procent av de svarande uppger att personalen inte uppträder enligt när det gäller att upprätthålla skolans ordningsregler. Båda intervjugrupperna uppger att det till exempel finns regler om att man inte får ha på sig huvudbonad eller

använda mobiltelefon på lektionerna utan att fråga läraren om lov, men att eleverna många gånger ignorerar dessa regler utan att få tillsägelser av lärarna. Eleverna uppger att även om lärarna säger till så brukar många elever "bara lyssna en minut och sedan blir det likadant igen". Skolan har en åtgärdsstrappa för att komma tillrätta med elevers oönskade beteenden och enligt den ska en tillsägelse åtföljas av utvisning ur klassrummet. Enligt eleverna brukar dock sällan någon bli utvisad från lektionerna, för eleverna brukar inte lyda när vissa lärare säger till dem att lämna klassrummet. Det får till följd att eleverna blir kvar i rummet och fortsätter störa undervisningen. Eleverna berättar att det ibland är så stökigt att lärarna måste avbryta pågående undervisning och sätta på en film istället. Enligt uppgifter från eleverna vid intervjuerna får ordningsstörande beteende inga konsekvenser och en del elever beskriver ordningen i klassrummen som "katastrofal". Vid verksamhetsbesöken som Skolinspektionen genomförde uppfattades lektionerna som lugna och skolledningen beskriver att de har jobbat mycket med att förbättra arbetsron. De för pågående diskussioner med eleverna om vad de anser vara studiero och hur de gemensamt kan förbättra den i skolan. Detta arbete har enligt skolledningen varit framgångsrikt, men bekräftar att det fortfarande finns brister när det gäller studiemiljön i vissa klasser. Av Skolinspektionens enkäter till eleverna i årskurs 9 framkommer att 69 procent av de svarande anser att andra elever stör ordningen på lektionerna. I Stockholms stads brukarundersökning från 2013 framgår att endast 46 procent av eleverna i årskurs 8 är nöjda med arbetsron på lektionerna.

Åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Rektorn och lärarna beskriver i intervjuerna att stämningen på Spånga grundskola är god och att de flesta eleverna trivs mycket bra. I intervjuer berättar eleverna att de flesta känner sig trygga, men att det finns en del som är rädda för andra elever samt även för enstaka lärare. Detta framkommer även i Skolinspektionens enkäter till eleverna i årskurs 9 där 18 procent av de svarande uppger att de är rädda för andra elever och 14 procent uppger att det finns personal i skolan som de är rädda för. Eleverna berättar i intervjuerna att det finns problem med verbala kränkningar, skojbråk som av vissa elever uppfattas som kränkande samt kränkningar via sms och internet. Eleverna uppger att lärarna reagerar olika på dessa bråk, de flesta försöker avbryta och reda ut dem, medan andra bara går förbi för att "de har bråttom till en lektion". I intervjun berättar eleverna att rektorn eller kuratorn ibland kommer till klassen efter att något har hänt för att prata med dem. Men det sker alltid efteråt och de för inga samtal om vad som är skojbråk eller kränkande behandling i förebyggande syfte, förutom vid vissa temadagar i början av terminen där enligt eleverna "alla bara lallar runt". I intervjun framkommer också att eleverna upplever att skolan inte

har någon reell möjlighet att göra något åt kränkningarna som sker på internet och att de sällan diskuterar det på skolan.

Lärarna berättar att de har fungerande rutiner på skolan när det sker kränkningar mellan eleverna, men bekräftar i intervjun att det finns en variation i hur skojbråken mellan eleverna bemöts. En del ser till exempel en "luftspark" som bråk, medan andra ser det som ofarlig lek. De berättar att det på skolan sällan förs några gemensamma diskussioner hur de bör definiera "skojbråk" eller "kränkande behandling". De upplever att de gjorde det mer förut när det fanns ämnet Livskunskap på schemat, men att det nu sedan ämnet försvunnit har blivit ett tomrum. Rektorn uppger att stämningen på skolan är ett prioriterat område och att de från och med höstterminen 2013 har infört ett rastvaktsystem, vilket de upplever redan har fått en positiv inverkan på tryggheten på skolan.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister när det gäller elevernas trygghet och studiero och det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 7 och 10 §§ skollagen, Lgr 11 1 skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande och 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden

Särskilt stöd

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Utarbeta åtgärdsprogram som anger hur elevens behov ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av åtgärdsprogrammen som upprättats år 2012 och 2013 på Spånga grundskola och kan konstatera att de varierar i kvalitet. I programmen framgår elevens styrkor samt behov i olika ämnen, däremot finns inte alltid specifikt angivna åtgärder för alla ämnena utan enbart för vissa. Många åtgärder är också av generell karaktär och det kan stå exempelvis

"mattestöd", "fokus-bok hemma (SO)" eller "eventuellt kan X komma att erbjudas en extra lektion i veckan i engelska", vilka inte är konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet. Det står inte heller hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas, utan endast när.

Utredningen visar att det finns brister i skolans arbete med åtgärdsprogram. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 9 § skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Organisera och använda elevhälsan så att den ges förutsättningar att uppfylla skollagens krav att vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering

I skollagen anges att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska, psykosociala ska det finnas tillgång till skol-läkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Enligt skollagen ska elevhälsan främst vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Enligt läroplanen har rektor ett särskilt ansvar för att elevhälsan utformas så att elever i behov av särskilt stöd eller andra stödåtgärder får det.

Spånga grundskola har formellt sett tillgång till samtliga föreskrivna kompetenser inom elevhälsan. I intervju med representanter för elevhälsan uppger de dock att elevhälsan på skolan inte är tillräckligt stor för att täcka även det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. De uppger att de enbart har tid att ta hand om eleverna individuellt vid akuta problem. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på skolan blir eftersatt på grund av att all tid går åt till att stödja elevernas lärande. Till exempel framkommer vid intervjun att skolsköterskan inte har tid till något förebyggande och hälsofrämjande arbete på gruppnivå alls, som till exempel gå ut och prata med klasserna om övervikt eller depressioner. Denna uppfattning delas av eleverna som uppger att behovet av elevhälsa är större än vad som finns på skolan i dagsläget och att det finns önskan om åtgärder även på gruppnivå.

Vid Spånga grundskola präglas inte alltid studiemiljön av trygghet och studiero. Det är därför särskilt angeläget att elevhälsans kompetenser används och organiseras på ett sådant sätt att den ges förutsättningar att uppfylla funktionen att dels vara förebyggande och hälsofrämjande, dels stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Rektorn uppger att elevhälsan finns tillgänglig för att stödja elevernas lärande, men håller med om att samtliga kompetenser i högre omfattning bör finnas tillgängliga även för det förebyggande arbetet. Rektorn uppger bland annat att kuratorn idag går runt i klasserna och pratar när något har hänt, men att funktionen bör användas även i förebyggande syfte.

Av utredningen framgår att skolans elevhälsa inte utgör ett verktyg i skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Ellionor Triay Strömvall
Föredragande

Bilaga:**Bilaga 1 Allmänt om tillsynen**

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.